

L'esperit d'en Marx (Groucho, és clar!)

Sobre la literatura humorística infantil i juvenil

Estoy empezando a sospechar que cuando la maestra pregunta algo, no es porque ella no lo sepa.

Mafalda

La lectura suposa un intercanvi de pensaments i d'emocions entre el lector i la paraula escrita. Per això llegim, per relacionar-nos entre nosaltres. Un dels aspectes que millor ens ajuden a viure és l'humor, la capacitat de riure, perquè alliberem tensions, reduïm l'estrès i millorem la pròpia sensació de benestar. A l'educació primària, la literatura humorística juga un paper principal i fa la vida dels infants una mica més agradable. Les cançonetes, els acudits, les cantarelles, els àlbums il·lustrats i les novel·les que aposten per l'humor tenen conseqüències positives respecte a la salut física i les emocions.

A més, d'un temps ençà, l'ús del riure s'ha mostrat un excel·lent suport en situacions terapèutiques perquè ajuda a motivar i alhora mostra un camí a seguir. El doctor en Medicina Francisco Mora ho explica perfectament al seu llibre *Neuroeducación*¹: “avui només es pot ensenyar a través de l'alegria, perquè coneixem bé els substrats cerebrals d'aquests processos”.

A l'escola hem notat com els llibres que fan riure són força ben acceptats i buscats —més pels nois que per les noies, curiosament— i mitjançant aquestes novel·les, còmics o àlbums il·lustrats els alumnes milloren el llenguatge, amplien el seu vocabulari i s'engresquen a seguir llegint i gaudint de l'absurd, de l'inesperat o, simplement, de l'escandalós.

La literatura infantil i juvenil està ben farcida d'herois meravellosos que ens fan passar molt bones estones. Així, sense furgar gaire segur que se us passen pel cap les aventures entremaliades del *Petit Nicolàs*, el món inversemblant d'en *Manolito Gafotas*, les situacions sense sentit de *l'Àlícia en terra de meravelles*, els còmics espantosos de *l'Astèrix i l'Obelix*, les il·lustracions divertidíssimes de la *Babette Cole*, les contradiccions de *Carlota i Miniatura*, els contes d'en *Tom Ungerer*, de *Gianni Rodari* o el recent *L'al·lucinant, galàctic i piràtic viatge del pare* de Neil Gaiman, entre d'altres.

L'únic que hem de tenir present és l'edat dels infants, perquè cada moment requereix un tipus de text humorístic. Un infant de cicle inicial potser riurà més si els personatges són animals amb característiques exagerades amb harmonia amb el que ells coneixen (*la girafa del coll curt* de l'Herminia Mas, o les *Dues granotes* de Chris Wormell) i un de cicle superior entendreà millor la sàtira i la ironia (de Roald Dahl, per exemple).

La pràctica: La venjança dels mofetes

Invitar a llegir un llibre a partir del seu índex

Edat:	A partir de 9 anys
Nombre d'alumnes:	Grup-classe
Objectius:	<ul style="list-style-type: none">• Conèixer què és un índex• Reflexionar sobre els temps narratius• Presentar un llibre humorístic
Recursos	Temps: Una sessió
	Espai: Biblioteca o aula ordinària
	Material: Llibre: <i>La venjança dels mofetes</i>

*La venjança dels mofetes*² és un conte ple de sorpreses amb una curiosa presència de la veu del narrador que posa títols esbojarrats als capítols, fa bromes, preguntes, observacions i avisos al lector, creant amb ell una gran complicitat.

Una de les gràcies de la novel·la és el tractament del temps. A banda dels *flash backs* que expliquen alguns fets de la narració, resulta significativa la doble velocitat del temps narratiu a partir d'un moment determinat: en el temps que el senyor Mack fa mitja passa, els seus fills i la seva dona es perden en un llarg viatge intentant evitar la fatal trepitjada de la tifa de gos.

La novel·la té un sentit de l'humor molt sa, ric i original que, en trencar els esquemes narratius clàssics i fer-ne broma, probablement divertirà a la majoria dels més grans de nou anys.

Per presentar el llibre *La venjança dels mofetes* proposem la següent activitat:

- Primerament expliquem què és un **índex**.
- Seguidament agafem llibres de la biblioteca, un per alumne i busquem l'índex. Demanarem als nois i noies que llegeixin el seu contingut i així ens adonarem de la informació que en podem extreure. De vegades, l'índex no ens aporta gran cosa, podem trobar autors que anomenen els capítols amb cardinals (*capítol u, capítol dos, capítol tres, ... capítol trenta*) Altres autors, en canvi, anticipen de què pot anar la història. Per exemple, Mark Haddon (el curiós incident del gos a mitjanit) usa els termes *Hi ha una cosa horrible sota l'edredó, mal alè i bombons enverinats, orangutans i crancs assassins, etc.* i Kenneth Grahame (el vent en els salzes) ens diu on passa l'acció, com *A la vora del riu, camí enllà, el Bosc Salvatge, enlloc com a casa, etc.*
- Lliurem a cada alumne, o grup d'alumnes, el llistat dels capítols del llibre. El llegim, primer en silenci i després en veu alta.
- Plantegem preguntes per tal de veure si són capaços, a partir de l'índex, de situar la història i aventurar alguna hipòtesi sobre el seu contingut: Quin deu ser el tema? On passa l'acció? És un llibre d'aventures? Fa riure? Qui són els mofetes? etc.
- Finalment mostrem novament el llibre i els invitem a llegir-lo, si volen.

Jaume Centelles

NOTES:

1. MORA, F. (2013) *Neuroeducación*. Madrid. Alianza.
2. DOYLE, R. (2000) *La venjança dels mofetes*. Barcelona. Columna.

Paraules clau: Lectura, humor, emocions, índex, temps narratiu.

Entradeta:

L'humor en la literatura, en totes les seves accepcions –fantàstica, autocrítica, rosa, etc.–, ajuda a que els infants llegeixin les paraules i després riguin en descobrir el que s'hi amaga darrera d'elles. Les narracions humorístiques ajuden a treure importància a les coses serioses i ens acosten a les preocupacions diàries d'una manera més amable.

.....

Per AULA s'ha de canviar el títol del llibre:

1. DOYLE, R. (2000) *La venganza de las risitas*. Barcelona. RBA.